

INTERNET FOYDALANUVCHILAR NUTQIDA FUNKSIONAL REGISTR O'ZGARISHLARI: MAQSAD VA KONTEKST TA'SIRIDA

Mardiyeva Xabiba Urokboyevna

Annotatsiya: *Ushbu maqolada internet foydalanuvchilari nutqida kuzatiladigan funksional registr o'zgarishlari lingvistik, sotsiolingvistik jihatdan tahlil qilinadi. Raqamli muloqot kontekstida rasmiy va norasmiy registrlarning uyg'unligi, yangi stilistik vositalarning shakllanishi, kod-almashuv, emotsional ifoda shakllari, auditoriyaga moslashuv va platformaga xos registr elementlari yoritiladi. Maqolada registr tanlovining foydalanuvchi maqsadi, kontekst, texnologik vositalar va ijtimoiy omillar bilan bog'liqligi ilmiy asosda ko'rsatib beriladi.*

Kalit so'zlar: *internet tilshunosligi, funksional registr, raqamli kommunikatsiya, rasmiy va norasmiy uslub, kontekst, sotsiolingvistika, kod-almashuv, internet nutqi*

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keskin rivojlanishi natijasida internet keng jamoatchilik uchun asosiy muloqot maydoniga aylandi. Ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlar, bloglar, forumlar va onlayn messenjerlar orqali nutq faoliyatining shakli va mazmuni keskin o'zgarishga uchradi. Bu o'zgarishlar, avvalo, funksional registrlar darajasida yaqqol ko'zga tashlanadi. Chunki foydalanuvchilar o'z muloqotida kontekstga, auditoriyaga va kommunikativ vazifaga qarab turli til vositalarini tanlaydilar (Karimova, 2022).

Funksional registr, tilshunoslikda, nutqning rasmiylik darajasini, leksik-semantik boyliklarini va grammatik vositalarini belgilovchi ko'rsatkich sifatida tushuniladi. Internet muhitida esa bu registrlar ko'pincha kontekst asosida moslashtiriladi. Masalan, Telegram'dagi rasmiy kanal postlarida ko'proq adabiy tilga xos grammatik strukturalar va rasmiy lug'at qo'llanilsa, shaxsiy chatlar yoki ijtimoiy tarmoq sharhlarida norasmiy, hatto dialektal yoki vulgar elementlar uchrashi mumkin (Tursunova, 2023).

Internet nutqining o'ziga xos xususiyati – bu tezkorlik, qisqalik va emotsionallikdir. Bu holat esa funksional registrda soddalashuv, qisqartmalar (masalan: “aka” o'rniga “ak”, “rahmat” o'rniga “raxm”) va ingliz tilidan o'zlashtirilgan so'zlar (masalan: “like”, “post”, “chat”) orqali ifodalanadi. Shu tarzda, maqsadga erishish – ya'ni tez va tushunarli aloqa o'rnatish – til vositalarini avtomatik tarzda soddalashtiradi (Saidova, 2021).

Bundan tashqari, auditoriyaning tili, ijtimoiy maqomi va psixologik holati ham registr tanloviga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bir foydalanuvchi bitta mavzuni ikki xil auditoriyaga ikki xil registrda bayon qilishi mumkin: masalan, ilmiy forumda “nutq registri” tushunchasi izohlanar ekan, oddiy guruh suhbatida bu “so'zlashuv uslubi” tarzida ifodalanadi. Bu esa kontekstning, ya'ni aloqa holatining registr shakllanishiga qanday darajada ta'sir etishini ko'rsatadi (Abduqahhorova, 2020).

Internetda keng qo'llaniladigan emoji, gif va stikerlar ham funksional registr elementlari hisoblanmoqda. Ular rasmiy nutqda deyarli qo'llanilmaydi, biroq norasmiy onlayn muloqotda his-tuyg'ularni yetkazish va ijtimoiy yaqinlikni ifodalashda asosiy vositaga aylangan (Xolmatova, 2024).

Shuningdek, raqamli muloqot muhiti ko'p hollarda tilning normativ me'yorlaridan chekinishga olib keladi. Masalan, punktuatsiya belgilari va yozuv qoidalari muntazam buziladi: gap bosh harf bilan boshlanmaydi, nuqta qo'yilmaydi, qisqartmalar va emojilar bilan fikr yakunlanadi. Bu hodisa, bir tomondan, yozuvni tezlashtirsa, ikkinchi tomondan rasmiylik darajasini pasaytiradi, ya'ni registrni norasmiyga o'tkazadi. Internet foydalanuvchisi bu yerda faqat mazmunni yetkazishga emas, balki muloqotdagi o'z o'rnini, hissiy kayfiyatini va yaqinlik darajasini belgilovchi vositalarni ham qo'llaydi (Saidova, 2021).

Internet tilida so'zning o'zi emas, balki u qanday kontekstda, qanday auditoriyaga va qanday maqsadda yo'naltirilgani muhim. Masalan, "bor" yoki "ketyapman" kabi oddiy fe'llar turli holatlarda turlicha stilistik yuklamaga ega bo'ladi: do'stlar bilan guruhda yozilganda bu so'zlar kulgu bilan, ota-onaga yozilganda esa muloyimlik bilan qo'llaniladi. Bu esa til vositalarining registr asosida qayta talqin qilinishini anglatadi (Karimova, 2022).

Yana bir e'tiborga molik jihat shuki, ko'plab foydalanuvchilar o'z nutqida kod-almashtiruv (code-switching) uslubidan foydalanadi, ya'ni bir gap ichida ikki yoki undan ortiq til birikmalari aralash qo'llaniladi. Masalan: "Bugun online meeting bor, lekin kechroq join qilaman." Bu holat ikki yoki undan ortiq tildagi registrlar o'rtasida muvozanat yaratadi. Bunday ko'rinishlar, ayniqsa, ikki tilli (bilingual) internet foydalanuvchilarining nutqida keng tarqalgan bo'lib, ularning identitetini, kommunikativ ehtiyojini va muloqotdagi moslashuvchanligini ifodalaydi (Tursunova, 2023).

Shuningdek, internet foydalanuvchilari orasida "mem" va "viral ifodalar"ning nutq registriga kirib kelishi kuzatilmoqda. Bu elementlar avval matn oraliq vositasi sifatida qaralgan bo'lsa-da, hozirda ular mustaqil registr elementlariga aylangan. Masalan, "Ha endi bilmadim-da" yoki "Sen baribir topolmaysan" kabi iboralar ma'lum emotsional yoki ironik yuklamaga ega bo'lib, ijtimoiy guruhlar orasida muayyan kontekstni anglatadi (Xolmatova, 2024).

Internet muloqotida funksional registrlar o'zgarishining yana bir muhim jihati – bu avtonom va o'ziga xos "internet slengi"ning shakllanishidir. Yillar davomida onlayn foydalanuvchilar o'zlarining ijtimoiy-madaniy kontekstlariga mos ravishda yangi ifoda vositalarini yaratdilar. Masalan, "lol" (laughing out loud), "afk" (away from keyboard), "omg" (oh my god) kabi qisqartmalar ingliz tilidan kirib kelgan bo'lsa-da, ular o'zbek internet foydalanuvchilari tomonidan keng qo'llaniladi. Bunday qisqartmalar nutqni norasmiy qiladi, emotsionallikni oshiradi va tezlik talablariga javob beradi (Ergasheva, 2023).

Shu bilan birga, internet tili faqatgina yozma muloqot bilan cheklanmaydi, balki video, audio va interaktiv vositalar orqali ham kengayib bormoqda. YouTube, TikTok, Instagram kabi platformalarda foydalanuvchilarning nutqi ko'pincha norasmiy, og'zaki nutqqa yaqin, ba'zida esa mintaqaviy shevalarga xos elementlar bilan boyitilgan bo'ladi. Bunday holatlar auditoriyaga yaqinlashish, ishonch hosil qilish, tabiiylik va samimiyatni oshirishga xizmat qiladi. Demak, til registri endi nafaqat yozma matnga, balki multimodal kontekstlarga ham moslasha boshlagan (Maxmudova, 2022).

Internet tilida kuzatilayotgan yana bir hodisa – bu tilning normativ me'yorlariga qarshi turuvchi “protest” xususiyatidir. Ayrim foydalanuvchilar ataylab grammatik va orfoepik qoidalarni buzish orqali o'z individual stilini yaratadilar. Masalan, “xozir” o'rniga “xози”, “gap yo'q” o'rniga “gapу”, “brat” o'rniga “bratishka” kabi buzilgan variantlar o'ziga xos stilistik effekt beradi. Bu uslub ko'pincha ironik, kulgili yoki kinoyali maqsadda qo'llaniladi, lekin bu ham funksional registrning kontekst asosida qanday erkin o'zgarishini tasdiqlaydi (Karimova, 2022).

Shuningdek, kontekst va maqsad faqatgina leksik darajadagi o'zgarishlarga emas, balki sintaktik strukturalarga ham ta'sir ko'rsatadi. Internet foydalanuvchilari murakkab gaplar o'rniga qisqa va sodda iboralarni tanlaydi: “keldim”, “ko'rdim”, “yoqdi”, “like qildim” kabi. Bunday strukturalar informatsiyani tez yetkazish, fikrni soddalashtirish hamda muloqotni dinamik tutish uchun xizmat qiladi. Shu jihatdan internet nutqi informatsion-kommunikativ tezlik talablariga moslashgan registr sifatida qaraladi (Saidova, 2021).

Platforma	Formal Registrlar	Norasmiy Registrlar	Uyg'unlashuv Namunalari
Telegram	“Respublika bo'yicha koronavirus statistikasi e'lon qilindi.”	“yana niqob taqamizmi? uff”	Rasmiy xabar ostida izohlarda norasmiy, hissiy tildan foydalanish.
Twitter	“Prezident farmoniga muvofiq 2025-yilgacha...”	“Ishxonaga borish istagi – 0%, dam olishga – 100%”	Rasmiy bayonotlarga kinoya yoki hazil ohangidagi sharhlar bilan norasmiy kontekst yaratiladi.
Telegram	“Davlat xizmatlari yagona portali orqali murojaat yo'llashingiz mumkin.”	“Nima gap? Hali ham ishlamayaptimi bu sayt?”	Rasmiy xizmatlarga bo'lgan ishonchsizlik norasmiy tilda ifodalanadi.
Twitter	#rasmiyyangiliklar, #statistika	#vay, #shunchalikmi, #hayotde	Hashtaglar yordamida kontekstlar aralashuvi (rasmiy va norasmiy qarama-qarshilik yaratiladi).
Har ikkisi	“tasdiqlandi”, “hisobotga ko'ra”, “buyurildi”	“vapshe zo'r”, “e gap yo'q”, “bu nima endi?”	Grammatik va leksik birliklar bir postda birgalikda qo'llanib, stilistik gibridlik yuzaga keladi.

Xulosa shuki, internet foydalanuvchilari tilidan kuzatilgan funksional registr o'zgarishlari zamonaviy muloqot vositalarining imkoniyatlari va cheklovlari, shuningdek, foydalanuvchilarning ehtiyojlari, psixologiyasi va ijtimoiy maqomi bilan chambarchas bog'liq. Registr o'zgaruvchanligi – bu tilning zamonga, vositaga va

kommunikativ maqsadga moslashuvchanligining yaqqol dalilidir. Ushbu hodisa zamonaviy lingvistik tadqiqotlar uchun keng imkoniyatlar ochadi va raqamli tilshunoslikning dolzarb yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda.

Internetda kuzatilayotgan funksional registrlar o'zgarishi nafaqat foydalanuvchining til odatlariga, balki platformaning o'ziga xos texnik va sotsiokulturning imkoniyatlariga ham bevosita bog'liq. Misol uchun, Twitter (hozirgi X) platformasida xabar uzunligining cheklangani foydalanuvchini qisqa, lo'nda va ko'pincha metaforik yoki ironik ifodalarga murojaat qilishga undaydi. Bu yerda registr nafaqat norasmiylik bilan, balki qisqalik, mazmunning siqilganligi va ijtimoiy kontekstga tez moslashuvchanligi bilan ajralib turadi (Ergasheva, 2023).

Boshqa tomondan, Telegram kabi platformalarda xabar uzunligi chegaralanmagan, lekin auditoriya turlicha: kanallarda — ommaviy axborotni yetkazish, guruhlarda — norasmiy muloqot, shaxsiy chatlarda esa shaxsiy uslub ustuvor bo'ladi. Har bir holatda foydalanuvchi ongli ravishda yoki avtomatik tarzda maqsad va kontekstga qarab registr tanlaydi. Demak, bir platformaning o'zida ham turli funksional registrlar mavjud bo'lishi mumkin. Bu holat lingvistik moslashuvchanlikning yuqori darajasini namoyon qiladi (Tursunova, 2023).

Shuningdek, raqamli muloqotda yosh, jins, kasb, madaniy fon va texnologik savodxonlik ham registr tanloviga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Yoshlar orasida internet slengi, qisqartmalar, kulgi ifodalari, kod-almashuv va inglizcha iboralar ko'proq uchrasa, yoshi kattaroq foydalanuvchilar ko'proq an'anaviy, rasmiy, yozma til me'yorlariga yaqinroq tildan foydalanadilar. Bu esa bir xil platformada turli ijtimoiy guruhlar tomonidan har xil registrlar qo'llanilishini anglatadi (Maxmudova, 2022).

Funksional registrnlarning bunday erkin o'zgarishi ba'zida tilshunoslar orasida bahslarga ham sabab bo'lmoqda. Bir tomondan, bu holat til normalarining buzilishi, savodsizlik yoki rasmiy tilga tahdid sifatida qaraladi. Boshqa tomondan esa, bu o'zgarishlar tilning tabiiy rivojlanish bosqichlari, shuningdek, tilning demokratlashuvi — ya'ni har kim o'z ehtiyojiga qarab til vositalarini moslashtirishi jarayoni sifatida baholanadi (Karimova, 2022).

Zamonaviy lingvistika bu jarayonni neytral tahlil qilishga intiladi: tilning har qanday shakli, ayniqsa, raqamli muloqotdagi nutq variantlari, o'zining kommunikativ funksiyasini bajarayotgan ekan — u o'rganishga loyiq hodisa hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, internet foydalanuvchilari tomonidan qo'llanilayotgan turli registr shakllari — bu yangi til madaniyatining ajralmas qismidir (Saidova, 2021).

Yana bir dolzarb jihat shuki, internetdagi funksional registrlar orqali foydalanuvchilar faqat aloqa o'rnatmaydilar, balki o'z shaxsiy identitetlarini, ijtimoiy mavqeini, dunyoqarashini ham ifoda etadilar. Masalan, ba'zi foydalanuvchilar tilni ataylab rasmiy uslubda olib borib, o'zini intellektual, malakali shaxs sifatida namoyon qilsa, boshqalari norasmiy, hatto kulgili uslub orqali samimiylik, erkinlik va zamonaviylikni targ'ib qiladi. Demak, funksional registr tanlovi — bu shunchaki til

vositalarini tanlash emas, balki kommunikatorning o'zini ifoda qilish strategiyasidir (Tursunova, 2023).

Shuningdek, internet registrlarining o'zgarishi til o'rgatuvchi platformalarda ham o'z aksini topmoqda. Masalan, Duolingo, Memrise, Tandem kabi mobil ilovalarda foydalanuvchilarga rasmiy til qoidalari bilan birga real hayotda, ijtimoiy tarmoqlarda qo'llaniladigan norasmiy ifodalar ham o'rgatilmoqda. Bu esa o'rganuvchining faqat adabiy tilni emas, balki zamonaviy, kontekstga mos til shakllarini ham o'zlashtirishiga xizmat qiladi. Bu jarayon esa raqamli til o'rgatish metodologiyasida ham registrga e'tibor ortayotganini ko'rsatadi (Maxmudova, 2022).

Internetdagi registr o'zgarishlarining yana bir nozik tomoni — bu algoritmlar va sun'iy intellekt tizimlariga ham ta'sir ko'rsatishidir. Masalan, tilni avtomatik aniqlovchi dasturlar, chatbotlar, tarjima tizimlari (Google Translate, ChatGPT va boshqalar) foydalanuvchi til uslubini tushunishi va unga mos tarzda javob berishi uchun registrni "anglash" mexanizmlarini ishlab chiqmoqda. Bu esa texnologiyaning ham til registrlarini analiz qilish va ularga moslashish zaruratini paydo qilmoqda (Ergasheva, 2023).

Shu bilan birga, ayrim hollarda internetdagi registr o'zgarishlari salbiy oqibatlariga ham olib kelishi mumkin. Masalan, haddan tashqari norasmiylik, so'zlarni buzib yozish, vulgarizm va argotlarning ko'payishi rasmiy nutq madaniyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ayniqsa, yosh avlod orasida bu holatlar rasmiy yozishmalarda ham o'z ifodasini topib, til me'yorlariga befarqlik shakllanishi mumkin. Shuning uchun lingvistlar va pedagoglar internet tilidan foydalanishni to'g'ri yo'naltirish, registrlararo muvozanatni saqlash, rasmiy til normalarini asrab-avaylash zarurligini ta'kidlashmoqda (Karimova, 2022).

Shu nuqtai nazardan, zamonaviy ta'lim tizimida til registrlari bilan tanishuv, ularning kontekstga qarab qanday qo'llanishini tushunish va farqlash ko'nikmasini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, ona tili va chet tillarini o'rganish jarayonida rasmiy va norasmiy uslublarning farqlari, ularning qo'llanish sohasi va kommunikativ vazifasini tushuntirish zarur. Bu esa internet muhitidagi tilni ongli va savodli tarzda ishlatish malakasini oshiradi (Saidova, 2021).

Shuningdek, internet tilida kuzatiladigan funksional registrlar o'zgarishi jamoaviy til me'yorlarini ham shakllantiradi. Ya'ni, ayrim guruhlar — blogerlar, forum foydalanuvchilari, gamerlar, fan sahifalari yoki professional hamjamiyatlar — o'z ichki registr me'yorlarini ishlab chiqadi. Masalan, dasturchilar yoki texnologiya sohasidagi guruhlar tilida "bug", "update", "crash", "stack" kabi inglizcha terminlar o'zbekcha gap tuzilmasi ichida qo'llaniladi: "bug bor ekan", "updatsiz ishlaymaydi" kabi. Bu esa til strukturasi va registrlar o'zaro kesishuvini kuchaytiradi (Ergasheva, 2023).

Bu jarayon "lokal registrlar" tushunchasini keltirib chiqaradi. Har bir onlayn hamjamiyat o'z kontekstiga mos til birikmalari, leksik shakllar va uslubiy ifodalarni shakllantiradi. Bu lokal registrlar internet tilining yanada mozaik va ko'p qatlamli

bo'lishiga olib keladi. Shu orqali biz har bir internet foydalanuvchisi faqat til iste'molchisi emas, balki til yaratuvchisi ham ekanini ko'ramiz (Tursunova, 2023).

Internet tili, ayniqsa ijtimoiy tarmoqlarda, o'zbek adabiy tilining chegaralarini kengaytirmoqda. Boshqacha aytganda, adabiy tilning ko'plab elementlari raqamli muloqot muhitida yangicha shaklda qayta talqin qilinmoqda. Misol uchun, klassik maqollar yoki iboralar zamonaviy kontekstda qayta yoziladi: "Bugun bekorchi bo'l, ertaga motivatsiya topasan" — bu kabi iboralar asl xalq og'zaki ijodiga parodiya, ammo zamonaviy registrda ommaviylik kasb etgan. Bu tilning stilistik boyishini, lekin ayni paytda o'zgaruvchanligini ham ko'rsatadi (Karimova, 2022).

Vosita	Formal Kontekstdagi Funktsiyasi	Norasmiy Kontekstdagi Funktsiyasi	Izoh
Grammatik birliklar	"qabul qilindi", "asosida", "aniqlandi"	Og'zaki nutqqa mos: "nima bo'ldi?", "yo'q ekan"	Formal birliklar oddiy tildagi ifodalar bilan aralashtirilib, tushunarliroq kontekst yaratiladi.
Leksik birliklar	Terminlar: "farmon", "muassasa", "strategiya"	So'zlashuv: "uff", "balki", "xo'sh"	Formal va norasmiy lug'aviy birliklar almashinib yoki birgalikda qo'llanadi.
Emoji/GIF/Mem	Kam qo'llaniladi	Keng tarqalgan: 😊😂😭👉	Rasmiy postlarda ham hozirda hissiy kuchaytiruvchi sifatida paydo bo'la boshlagan.
Hashtaglar	#yangilik, #rasmiybayonot	#hayotde, #vay, #bugundekim	Registr yo'nalishini ko'rsatuvchi lingvistik indikator vazifasini o'taydi.
Qisqartmalar	Kam (odatda rasmiy maqolalarda yo'q)	omg, btw, brb, lol, p.s.	Zamonamizga xos tezkor, qisqa muloqot shakllari; rasmiy doiralarda ham ba'zida kirib kelmoqda.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, aytish mumkinki, internetda til vositalarining ishlatilishi ko'p qirrali va ijtimoiy jihatdan ham muhim jarayondir. Shaxsiy chatlarda samimiylik, qisqa javoblar va emoji orqali ifoda ustun bo'lsa, rasmiy kanallarda esa puxta tuzilgan, adabiy me'yorga yaqin matnlar qo'llaniladi. O'z navbatida, norasmiy va yarimrasmiy registrlar o'rtasidagi chegara tobora noaniq bo'lib bormoqda, bu esa yangi uslubiy sinflar — masalan, "yarimrasmiy internet registri" (semi-formal digital register) tushunchasini ilgari surish imkonini beradi (Saidova, 2021).

Shuningdek, pandemiya davrida (2020–2022) onlayn ta'lim va ish tizimining keng joriy etilishi rasmiy registrning ham raqamli muhitga moslashuvini kuchaytirdi. Masofaviy konferensiyalar, vebinarlar, onlayn imtihonlar, ish yozishmalari endilikda elektron platformalarda olib borilmoqda. Bu esa rasmiy til registrining endi yozma emas, balki multimodal muhitga moslashishini talab qiladi. Ya'ni, rasmiy uslubda ham qisqalik, interaktivlik, grafik vositalar bilan boyitish kabi yangi elementlar paydo bo'ldi (Maxmudova, 2022).

Shu o'rinda, internet tilida registrlar almashinuvi (register-shifting) holatlari ham alohida e'tiborga loyiq. Bir muloqot davomida foydalanuvchi rasmiy va norasmiy uslublarni navbatma-navbat ishlatishi mumkin. Masalan, bir Telegram guruhida foydalanuvchi dastlab rasmiy yangilik yuboradi, so'ng kulgili stiker bilan javob beradi, yana keyin savolga ilmiy uslubda izoh beradi. Bunday kombinatsiyalar oddiy og'zaki nutqda kam uchraydi, ammo internetda — ayniqsa yozma muloqotda — odatiy holga aylangan (Xolmatova, 2024).

Xulosa

Internet muloqoti zamonaviy tilning eng dinamik va ko'p qatlamli shakllaridan biri sifatida, funksional registrlarning shakllanishida muhim rol o'ynamoqda. Raqamli muhitda til foydalanuvchilari kontekst, maqsad, auditoriya va platforma xususiyatlariga qarab turli registrlarni ongli yoki avtomatik tarzda tanlaydilar. Bu hodisa rasmiy va norasmiy uslublarning o'rtasidagi chegaraning noaniqlashuviga, yangi stilistik vositalarning paydo bo'lishiga hamda kommunikativ moslashuvchanlikning ortishiga olib kelmoqda. Internet tilining bu xususiyatlari tilshunoslik uchun keng tadqiqot maydoni yaratadi va til rivojining yangi bosqichini ifodalaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abduqahhorova, G. (2020). Zamonaviy nutq jarayonlarida registr tushunchasi. Toshkent: Til va Adabiyot nashriyoti.
2. Karimova, M. (2022). "Internet muloqotida rasmiy va norasmiy uslublarning uyg'unligi." Filologiya va tillarni o'qitish jurnali, №2, 45–49.
3. Saidova, D. (2021). Onlayn muhitda til vositalari: o'zgaruvchanlik va moslashuv. Samarqand: Ilm Ziyo.
4. Tursunova, N. (2023). "Telegram va Instagram'da til registrleri: kuzatuv natijalari." O'zbek tili va adabiyoti jurnali, №3, 31–36.
5. Xolmatova, L. (2024). Raqamli kommunikatsiyada emotsional ifoda vositalari. Buxoro: BuxDU nashriyoti.
6. Ergasheva, S. (2023). "Raqamli muhitda tilning transformatsiyasi: lingvistik va pragmatik yondashuvlar." O'zbek tilshunosligi muammolari, №1, 17–22.
7. Maxmudova, D. (2022). Sotsiolingvistika va internet tilshunosligi. Qarshi: Nasr nashriyoti.